

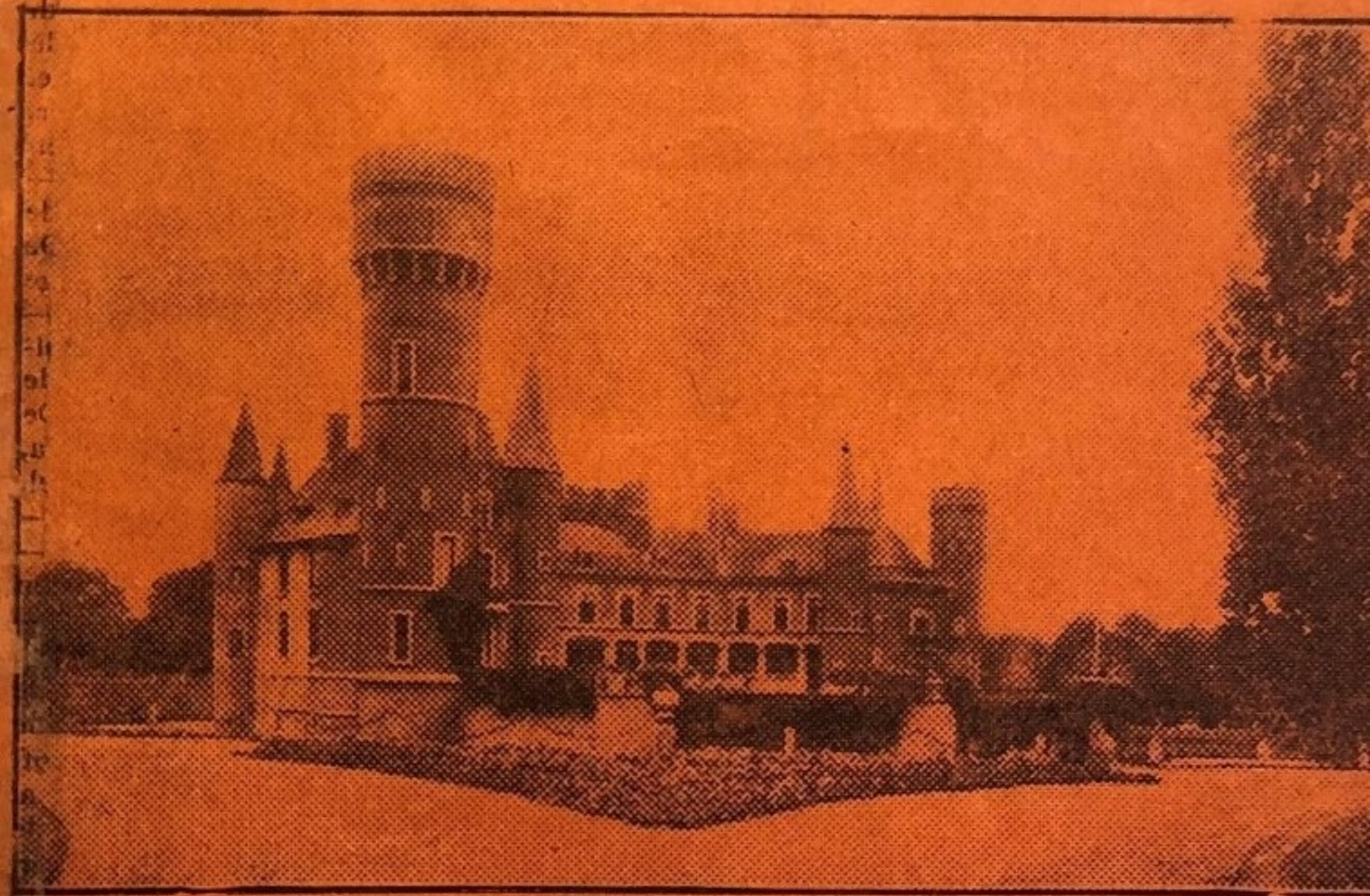
A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Vierde druk.

Nr 161.

A. HANS.

Jan Breydel

Uitgave A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

JAN BREYDEL

I.

Op een Aprildag van 't jaar 1302 had Jan Breydel, de deken der Brugsche beenhouwers, vee gekocht in de buurt van Lisseweghe, niet ver van de zee. Hij praatte even met Willem van Saaftinge, een monnik uit de abdij Ter Doest (1). Broeder Willem was een akker aan 't ploegen. Hij zag er een kloeken en toch goedigen kerel uit.

Daarna wandelde Jan Breydel tot aan de zee-kust.

Een herder hoedde zijn schapen langs het duin.

— Meester Jan, hoe gaat het te Brugge? Zijn de Franschen er nog altijd baas? vroeg de herder.

— Helaas, ja... Ralph! En de Leliaarts verwachten nu het bezoek van den Franschen koning en zijn trotsche vrouw. De Leliaarts dat zijn de verraders, die liever Fransch zijn dan Vlaamsch...

(1) Van deze abdij ziet men bij Lisseweghe nog een groote schuur.

— Ik weet het wel, zei Ralph. Mijn baas is er een, boer Wauters, de rentmeester van den heer van Syssele.

— En de heer van Syssele ontvangt als nog andere edelen goud van den Franschen koning, om Vlaanderen te verkoopen. Maar het volk wil vrij blijven. De edelen hopen, als we aan Frankrijk behooren ons te kunnen verdrukken en ons zware lasten te laten betalen. Wij Klauwaerts, zullen strijden voor de vrijheid.

— Dus 't wordt oorlog, meester Jan? vroeg Ralph.

— 't Kan niet anders... Vrij of dood, Ralph! Zoo denken we er te Brugge over.

— Als 't moet doe ik ook mee, hernam de oude herder.

Nog even spraken ze samen. Dan wandelde Breydel voort. Nadat hij nog op een hoeve was geweest, hoorde hij in de duinen hulpgeroep.

Jan Breydel ging zien wat dit beteekende.

Een vrouw lag geknield in 't zand en stak smeekend de handen uit naar twee mannen. De eene was Wauters, de baas van den herder, en rentmeester van den heer van Syssele. En de tweede heette Hein, een slecht befaamde kerel, die voor de Franschen spioneerde.

Breydel nam Wauters den knuppel af, waarmee deze de vrouw bedreigd had.

— Lafaard, een vrouw slaan! riep Breydel uit. En gij zijt in gezelschap van een schelm! Nu dat zijn twee deugnieten bijeen!

— O, heer, ik heb niets misdaan, sprak de vrouw. Ik was graan aan 't pletten tusschen twee steenen en Wauters verbiedt me dat. Ik moet het graan laten malen in den molen van den heer van Syssele en er voor betalen, maar ik ben arm...

— Hier heeft de heer van Syssele het maalrecht gekregen van den Franschen koning, zei boer Wauters. En 'k ben toezichter van den edelen heer.

— De Fransche koning en uw valsche meester hebben niets te vertellen, zei Jan Breydel.

— Heer Wauters heeft mijn graan genomen, die zak daar! kloeg de vrouw. Ik ben een arme weduwe.

— Dat graan terug! gebod Breydel. En pas op dat ik u nog menschen zie plagen! Ge zijt twee lafaards! Vooruit nu! Toont me uw hielen!

Wauters en Hein dropen af.

— Ik zal dien beenhouwer wel eens laten oppakken, zei Wauters tot den spion.

— Voorzeker heeft Ralph, uw herder, Breydel tegen u opgestookt, sprak Hein. Ze hebben een heelen tijd staan praten.

— Ha, dan moeten we eens even bij Ralph zijn...

Ze begaven zich naar den herder.

— Wat hadt gij met dien verwaanden gek te maken? vroeg Wauters aan Ralph.

— Een verwaande gek?

— Ge weet wel, wien ik bedoel! Breydel!

— Ik ken wel een verwaanden gek, maar Breydel is een verstandige, flinke kerel.

— Ralph bedoelt u met verwaanden gek! riep Hein uit.

Wauters werd boos en wilde Ralph slaan, maar hij kreeg van den herder zelf een slag tegen zijn beenen.

— Ja, zei Ralph, ik heb met Breydel gesproken en ik voel me weer een Klauwaart. Ge zult me niet slaan, rentmeester van den heer van Syssele.

Hein was valsch achter den herder geslopen en rukte hem achteruit ten gronde. Wauters sloeg Ralph nu met de vuist in het gelaat, terwijl Hein den ouden man vast hield.

Maar eensklaps werd Hein weggeslingerd. De rentmeester voelde een greep in den nek.

— Nu is 't uit met uw boevenstreken! riep Jan Breydel, want hij was het die Ralph ter hulp kwam.

Hein nam de vlucht.

— Ralph, haal een touw, dan hang ik dezen schelm daar aan den boom.

Breydel fluisterde den herder toe:

— Ik wil hem eens bang maken; 't is voor de grap... Ge zult hem hooren schreeuwen als een mager varken.

De herder haalde een touw en maakte een strop.

— Gerade! smeekte Wauters, die meende dat het ernst was en hij sterven moest.

Maar Breydel deed hem den strop om den hals. Wauters zonk op de knieën en smeekte om zijn leven.

— Vijf minuten om u op den dood voor te bereiden, zei Breydel.

— O, heb medelijden... ik zal nooit meer kwaad doen en een Klauwaart worden! kermde Wauters.

— Wij willen geen valschaards en verraders bij ons, zei Breydel. Nog vier minuten, en dan kijkt ge uit den boom daar door een venstertje van touw...

— Neen, neen... O, laat me 't leven! huilde Wauters.

— Nog drie minuten...

Maar eensklaps naderde een bende ruiters.

— Meester Jan, vlucht... daar zijn Leliaarts! riep Ralph.

— Een Klauwaart vlucht niet voor Leliaarts! zei Breydel.

— Heer van Syssele, haast u, red me! kreet Wauters.

Het was zijn meester die daar verscheen. Hij had willen jagen in de duinen. Hein zag hem en vertelde, wat er met Wauters zou gebeuren. De ruiters verlost Wauters nu.

— Wie zijt gij, dorper? zei de heer van Syssele tot Breydel. Wat vermeent ge u, een mijner dienaren aan een boom te willen hangen?

— Wie ik ben, heer van Syssele? Jan Breydel, deken der Brugsche beenhouwers, een oprechte Klauwaart, een die de Leliaarts haat! En wat dezen dienaar betreft, als gij zoo'n schelm beschermt, deugt ge ook niet.

— Grijpt dien brutalen laat ! schreeuwde de edelman, rood van toorn.

Een wapenknecht wilde dat bevel uitvoeren. Breydel liet hem rustig naderen. Maar plotseling greep hij zijn aanvaller om den hals en wierp hem ten gronde.

— Dat is een! riep hij. Ik ben een vrije burger, heer van Syssele, en erken 't gezag niet van een edelman, die voor den Franschen koning in 't stof kruipt.

— Vangt hem dan toch, lafaards! riep de ruiter. Hoe kunt ge uw meester zoo laten beleedigen...

Nu wierpen zich vier dienaren op den deken.

Deze weerde zich als een bezetene. Maar zijn moed baatte hem niet. Na een hevigen strijd werd hij overmand.

— Waar is Ralph? riep Wauters, maar de herder was verdwenen.

Jan Breydel werd gebonden en op een paard gezet.

— Vandaag zal ik niet jagen, zei de heer van Syssele. We rijden naar 't kasteel en daar zal ik dezen schelm zijn ruwe daden wel eens afleeren.

Ralph was niet ver geloopt. Uit het duin zag hij wat er gebeurde.

— Arme meester Jan, zei hij... Maar ik ga naar Brugge. Uw vrienden moeten u verlossen.

Ralph begaf zich eerst naar de abdij van Ter Doest, waar Willem van Saaftinge hem een paard bezorgde.

En de oude man reed hierop naar de stad.

II.

Den volgenden morgen zat de heer van Syssele in de groote zaal van zijn kasteel. Vijf knechten brachten Jan Breydel binnen. De deken was geboeid.

— Nu zal ik u eens ondervragen, zei de kasteelheer.

— Maar eerst deze banden af. En anders zeg ik geen woord, sprak Breydel. Vreest ge gevangen, één Klauwaart?

De heer van Syssele hoopte van Jan Breydel te vernemen, welke plannen de Klauwaarts te Brugge hadden. Dan kon hij die medeelen aan den Franschen overste. En om Breydel te doen spreken, liet hij hem ontbinden.

— Met welk recht ondervraagt ge mij, ellendige landverrader? bulderde de deken der beenhouwers. Weet ge dan niet, dat een vrijgeboren poorter van Brugge slechts voor de rechtbank zijner stad kan gedaagd worden?

— Hoor eens, hernam de heer van Syssele schijnbaar kalm. Er zijn er die 't volk opstoken tegen den edelen Franschen koning... Zeg mij hun namen en ik beloof goedertierenheid te gebruiken, ofschoon ge ze niet verdient.

— Veldorven Leliaart, gij die ons volk aan een vreemde verkoopt! Wij verloochenen geen vrienden. Hoe, ge wilt de namen der Klauwaarts kennen? Ga in de steden van Brugge, 't kleinste kind zal u die namen mededeelen! Wij werken niet in de duisternis, gelijk zij, die om geld hun eer verdoen! Wij roepen het luide, dat wij ons recht verdedigen zullen!

— Zwijg, of ik leg u op de pijnbank!

— Gij zoudt het wagen een vrijen Bruggeling, den deken der beenhouwers, op de pijnbank te leggen! riep Breydel.

En, eer de dienaren het konden verhinde-

ren, sprong hij woedend zijn vijand naar de keel.

— U, zal ik naar de andere wereld zenden, booswicht! tierde hij.

De knechten wierpen zich op den vergramden Vlaming. Slechts met de grootste moeite konden zij hem wegsleuren. Na een hevige worsteling was de fiere deken gebonden.

Weer stond hij voor den heer van Syssele, die nog rilde van angst, na dien onverwachten aanval.

— Breng hem in den donkersten kelder! Ik ga onmiddellijk naar Brugge en morgen hangt het lichaam van dien dorper aan den galg! zei hij driftig.

Breydel sprak op kalmen toon:

— Ik veracht u!

Wild werd hij dan weggetrokken

III.

's Avonds vroegen twee monniken om op het kasteel van Syssele te mogen overnachten. Ze werden door den heer ontvangen. Ze zeiden, dat ze uit het Heilig Land kwamen.

De heer van Syssele sprak met hen. Hij vertelde dan dat het volk in Vlaanderen oproerig werd.

— Wij, edellieden zijn toch de ware meesters van 't land! zei hij. En waartoe dienen burgers en boeren anders, dan om ons te gehoorzamen en met hun werk nuttig te wezen? Hier beneden in

den kelder zit er zoo'n brutale vlegel. Maar morgen zal die Breydel hangen!

— Heet hij Breydel? vroeg vader Ambrosius, een der monniken, verwonderd. Is hij uit Brugge?

— Ja... Kent ge hem misschien?

— Of ik hem ken! wel, wel, is die man zoo diep gezonken, dat hij nu een gevangene in uw kasteel is? Toen hij klein was, luisterde hij altijd naar mij, den pater. En moet hij morgen sterven?

— Ja...

— Edele heer, sta mij een gunst toe! vroeg vader Ambrosius. Laat mij een woordje mogen spreken met den man, die ik als kind gekend heb. Denkt, dat hij morgen naar de eeuwigheid reist.

— Daal af in den kelder, en spreek met den geboeide. Hij kent namen van andere onruststokers. Hoor hem uit, vraag naar de plannen die tegen Frankrijk gesmeed worden, en deel mij alles mee! Daarvoor zult ge beloond worden.

De heer van Syssele wilde nu langs dezen weg de geheimen der Klauwaarts te weten komen, om ze aan de vijanden van Vlaanderen te verkoopen.

— Kom, ik zal u voorgaan, hernam hij, met listige vriendelijkheid.

Hij vergezelde den geestelijke en riep zijn dienaar Mathijs.

— Haal een fakkel, gebod hij aan den knecht, en breng dezen eerwaarden vader naar 't verblijf van Breydel.

Mathijs en vader Ambrosius daalden de keldertrappen af. Mathijs schoof twee zware grenfels weg. De eikenhouten deur knarste.

— Kunt ge me den laatsten avond van mijn leven niet met rust laten? vroeg Breydel.

— Hier is een eerwaarde vader, die u bemoeigen wil.

— Spreekt hij Vlaamsch?

— Ja, mijn zoon! antwoordde de monnik, in den kelder stappende.

Hang de fakkel aan dezen haak en laat ons alleen! De woorden van een stervende moeten niet door een derde gehoord worden, vervolgde hij tot Mathijs.

De knecht hing de fakkel aan den muur en weggaande, sprak hij:

— Als ge gereed zijt, wil dan kloppen, eerwaarde vader. Ik zal in den gang wachten.

De geestelijke bleef met Breydel alleen.

— Nu geloof ik toch ook, dat ik sterven zal. Ik had zoo op mijn vrienden gehoopt! zei Breydel zuchtend.

— Breydel sterven, Breydel, de fiere Klauwaart! Oom herkent ge mijn stem dan niet? hernam de andere, op veel minder zwaren toon.

— Arnold! fluisterde Breydel met blijde verrassing.

— Wij komen u redden, zei de vermomde, die inderdaad niemand anders was dan een neef van Breydel.

Ralph had te Brugge het nieuws gebracht. En Arnold, de neef, en Flip, Breydel's knecht, voerden het plan uit, door Pieter De Coninck, Breydel's vriend gemaakt.

— Vraag niets, oom! Wij moeten snel handelen. Boven, ook in 't kasteel, wacht uw knecht Flip ons, fluisterde Arnold.

— Ik ben geboeid, antwoordde Breydel.

— Daarop rekende ik. 'k Heb een vijl.

Men kon niet weten of er soms een der bedienden, misschien de heer van Syssele zelf, aan de deur te luisteren stond.

Om geen vermoeden te wekken, begon de vermeende monnik luid te spreken. Zijn stem verdoofde tevens 't geknars van de vijl waarmede hij de ijzers breken wilde.

— Wel, wel, Jan, vind ik u zoo terug! vermaande hij op langzamen toon. Is dat nu de vrucht mijner wijze lessen? Als kind waart ge zoo'n onschuldig knaapje. Ik koesterde de beste verwachtingen van u. En nu ontmoet ik u in den kelder van dit kasteel. De heer van Syssele zal u morgen de straf toedienen, welke ge verdient

vanwege uw boosheid....

Maar spottend fluisterde Arnold:

— Hij zal niet weinig op zijn neus staan zien, als de vogel gevlogen is.

Dan weer luid vervolgde hij:

— Jan, gevoelt ge den ernst van 't oogenblik.

— Een ijzer is er al los. Nu 't tweede aan mijn linkerhand.

— Wie heeft de tijding gebracht van mijn gevangenschap? vroeg de deken stil.

— Ralph, de schaper, vertelde Arnold, en dan galmde hij op zalvenden toon: Vertel alles mijn broeder! Spreek vrijuit. Zeg, wie oproer wilde maken!

— En hoe is 't thuis gesteld? wilde de gevangene nu weten.

— Moei weent en zucht, maar straks zal ze juichen. En de kinderen denken dat gij een verre reis doet. Aarzel niet mijn zoon! Ge hebt een vader voor u, iemand die zeer om uw heil bekommerd is, ging hij voort.

— Weet men te Brugge wat er mij overkwam? vroeg de hoofdman der beenhouwers.

— Neen! Pieter De Coninck gebod alles geheim te houden. Zie, nu zijt ge bevrijd. Laten we thans nog eenige oogenblikken wachten.

Breydel sprong op. Driftig greep hij beide handen van zijn neef en drukte die innig.

— Dank, dank, murmelde hij.

Dan stapte de deken met groote passen den kerker op en neer, teneinde zijn ledematen wat leniger te maken.

Op dit oogenblik weerklonk in de gang een woest getier. Arnold sidderde. Hij vreesde dat zijn vriend Flip ontdekt was. Wellicht kwamen de dienaren van den heer van Syssele nu ook hem grijpen...

— Waar is die verwaande poorter, die koeienhoofdman, die zwijnendoodslager? vroeg iemand op dronkemanstoon. Waar is die dorper, die laat, die over ons den baas durft spelen? Ik zal zijn vel afstroopen en er mij een paar wanten van maken. Mijn honden zullen zijn vleesch eten en zijn ooren wil ik aan de poort nagelen. Alloh, Wouter Mathijs, Maarten, luiaards, dagdeven, opeters, komt en opent de cel, brengt dien beestenslachter voor mij! Ik zal eens recht spreken. Mijn vader is nog te bang. Geef mij den sleutel!

— 't Is de zoon van den heer van Syssele, een jonkman van achttien jaar, maar een ellendige vagebond, een dronkelap, fluisterde Jan Breydel. Ha, kwam hij hier, 'k zou hem leeren mijn vel af te stroopen...

— St... oom... er nadert nog iemand. Ik hoor een andere stem.

't Was die van Mathijs.

— Heer Reynier, zei de dienaar tot den zoon van den edelman, de gevangene spreekt zijn biecht. Een geestelijke is bij hem.

— Dat kan mij niet schelen! De sleutel!

— Thans moeten wij handelen, zei Breydel. Klop en roep den knecht en zeg, dat uw werk geëindigd is! Maar houd uwe vuisten gereed, zooals ik de mijne.

Arnold bonsde op de deur.

— Mijn zoon, doe open! riep hij. De gevangene heeft mijn hulp ontvangen.

De grendels werden weggeschoven. Jan Breydel drong zich in een hoek. Arnold greep den fakkel.

De deur knarste weer. Een terugstootend gelaat vertoonde zich voor de opening. Reinier, de zoon van den kasteelheer stond daar.

— Alloh, monnik, buiten! riep hij boos. Gij hebt hier niets te maken. Wacht, ik zal den beenhouwer eens ten doode bereiden! Mathijs, is hij stevig geboeid?

De jonker trad in de kamer. Snel als de weerlicht sloeg Arnold hem de brandende flambouw in 't gelaat. Op 't zelfde oogenblik stormde Breydel vooruit, pakte Mathijs vast en wierp hem in den hoek, dien hij zelf pas verlaten had. De deken en zijn neef sprongen buiten, smeten de deur toe en schoven er de grendels voor.

De zoon van den heer van Syssele en Mathijs zaten nu op hun beurt gevangen. De eerste huilde van de pijn.

De vermomde geestelijke liep vooruit. Boven aan den trap stond de heer van Syssele met Flip, Breydel's knecht.

— Heeft hij gesproken? vroeg de Leliaart haastig, toen hij Arnolds gelaat ontwaarde.

Maar daar bleef hij verschrikt staan. Wie sprong daar drie, vier treden gelijk omhoog?

Jan Breydel liet zijn vijand den tijd niet, om van zijn verrassing te bekomen. Zonder één woord te spreken, greep hij den kasteelheer vast en slingerde hem van alle trappen.

— Voert nu! gebod hij.

— In de keuken bevinden zich slechts drie bedienden. We zijn even sterk, zei Flip.

— Handen gereed! Doch als 't niet noodig is, geen geweld! beval de deken.

De keuken was tamelijk ver van den trap, welke naar de kelders voerde. De knechten hadden wel gerucht vernomen, maar zoolang hun hulp niet ingeroepen werd waagden ze het niet, zich onder de blikken van hun meester te vertoonen. Ze zaten dus bijeen, toen de monniken en de ontsnapte gevangene in hun vertrek traden.

— Wie is de portier? vroeg Breydel.

De knechten sprongen verschrikt op Ze meen-

den een spook te zien, Breydel, die kloeke Klauwaart, hier!

— Verstaat ge me niet? De portier! schreeuwde de deken ten tweeden male.

— Ik... edele... heer! stamelde Maarten.

— Ontsluit ons de poort!

De portier moest gehoorzamen.

Het drietal verliet haastig het kasteel. Een half uur verder wist Breydel een boer te bewegen zijn kar in te spannen. En met dit voertuig bereikte men veilig Brugge.

Breydel werd thuis met vreugde ontvangen.

IV.

Tegen alle recht in nam de koning van Frankrijk bezit van Vlaanderen. Met zijn vrouw en vele ridders hield hij zijn intocht in Brugge. De Leliaarts hadden de stad prachtig versierd. Er was veel volk op straat. Maar de meeste burgers juichten niet. Alleen Leliaarts deden het. Koningin Johanna van Navarre was er nijdig over. En dan had ze gemeend indruk te maken door haar kleedij. Maar vele Brugsche vrouwen waren in schooner gewaad dan zij. En jaloersch riep Johanna uit:

— Ik meende hier alleen koningin te zijn, maar ik zie er meer dan vier honderd rond mij.

Johanna zorgde dat een strenge landvoogd

Vlaanderen zou besturen. Ze haatte de Vlamingen, die vrijheid begeerden en niet voor vorsten en edelen kropen. De nieuwe landvoogd heette Jacob du Chatillon. En hij moest streng zijn, het volk veel lasten laten opbrengen, en de onwilligen straffen.

En de koning en koningin keerden naar Frankrijk terug.

Het volk van Brugge moest de versieringen en feesten der Leliaarts betalen. Pieter De Coninck, deken der wevers, Jan Breydel en eenige anderen gingen daarover klagen bij de schepenen. Deze waren Leliaarts en wilden Pieter De Coninck en zijn gezellen in het Steen opsluiten.

— Welk snood verraad! tierde Breydel. Ons vangen... in onze eigen stad... ons, dekens! Ha, ha, Leliaarts, gij rekent u te sterk!

Vlug als een kat sprong de kloeke Klauwaart zijwaarts, wierp een kerel, die hem grijpen wilde, tegen den muur, snelde de trappen af, sprong te midden van het volk, roepend:

— Gezellen, men wil uw dekens kerkeren! Daarbinnen in ons schepenhuis pleegt men verraad. Haalt uw wapens!

— Te wapen, te wapen! donderde het dan over den Burg.

In een oogenblik was de plaats ledig. De schout maakte van die gelegenheid gebruik om

snel de gevangenen te vervoeren naar een log, somber gebouw, het Steen. Doch geen kwartier later keerden de opgewonden burgers terug. Jan Breydel stelde zich aan hun hoofd.

— Wacht, vrienden! gebod hij, een bijl zwaaiende. Ik zal eerst de heeren schepenen verzoeken onze dekens los te laten. En zoo ze weigeren, bij den Leeuw van Vlaanderen, dan zullen ze zien, wie in Brugge meester zijn, de Leliaarts of wij, de Klauwaarts.

De koene beenhouwer verdween in het gebouw. De schepenen keken verrast op.

— Ja, heeren hier ben ik terug, ge ziet dus dat ik u niet vrees, al zijt ge laf genoeg om burgers die ge verhoor verleent te doen binden, zei Breydel spottend. Daar buiten staan duizenden gewapende Bruggelingen. Zij eischen dat ge hun dekens loslaat. Wilt ge naar hun stem luisteren?

Jan van Ghistele, de hoofdschepen, schudde 't hoofd en zag achter zich naar de soldeniers, die hun wapen gereed hielden. De beenhouwer begreep zijn bedoeling.

— Waag het niet, mij ook te laten aanhouden! riep hij driftig. Aanschouw deze bijl! en hij klopte met 't ijzer op de tafel. Wilt ge onze dekens loslaten?

— Neen, zei de heer van Ghistele. Breydel liep weer buiten.

— Volk van Brugge, donderde hij, de schepe-
nen luisteren niet! Naar 't Steen! Komt, smeden,
slaat de poort aan stukken. Beenhouwers bij uw
deken!

Zware voorhamers bonsden tegen de eiken
deuren. Splinters vlogen naar alle zijden, het
hout kraakte... maar de kloeke deuren bezweken
niet...

— Een stormram! gebod Breydel! Laat zien,
kerels dat alles voor ons wijken moet! Op, man-
nen van Brugge! Uw dekens rekenen op u.

Dertig sterke beenhouwers kwamen met een
boomstam aangerend, die ze ongevraagd in een
naburige zagerij geleend hadden. Ze liepen naar
het Steen ...de stam beukte geweldig de poort...
een vreeselijk gekraak liet zich hooren... de deu-
ren zakten achteruit... bleven hangen.

— Wel gedaan! juichte Breydel! Nog een
duw... niets weerstaat ons! Opnieuw, voor onze
dekens!

Weer een vervaarlijke stoot ...en met een dof-
fen slag viel de poort neer. Deken Jan sprong
over de houtblokken naar binnen, woest zijn bijl
zwaaiende. De kerker gang was ledig. Eene bin-
nendeur versperde den weg. Maar weldra lag ook
deze op den vloer.

Eenige schoutdienaren wilden de ambachtslie-
den tegenhouden. Breydel snakte er een vast en

wierp hem midden der aandringende burgers. De
overigen liepen dieper 't gevang in, bevreesd voor
een dergelijk lot, als hetgeen hun makker getrof-
fen had. Maar bliksemsnel greep de beenhouwer-
overste een der vluchtelingen bij den kraag, zeg-
gend:

— Hei, kerel, ge kunt uw leven behouden, als
ge ons rap wijst waar de dekens zijn!

— Beneden in de kelders! stamelde de arme
bloed.

— Vooruit dan... Toon het...

De hoofdman der beenhouwers daalde met zijn
gevangene onder den arm, snel de glibberige tre-
den af.

In een donkeren hoek ontwaarde hij een lage
deur, met ijzer beslagen. Driftig schoof Breydel
de verroeste grendels weg en rukte hij aan de
klink. De deur was met een sleutel gesloten.

— Kapt ze open! gebod Breydel tot eenige
mannen van het smidsambacht, die hem achterna
gelopen waren.

En ze deden het.

't Hout kraakte onder den geweldigen slag, bij
de tweede bons spleet de deur reeds en weldra lag
ze in stukken op den vochtigen grond. Bij 't
zwakke licht, dat door een getralied gat in het hol
drong, bemerkte Breydel, dat de gevangen de-

kens met een keten aan den muur geklonken waren.

— Vriend Jan! juichte Pieter De Coninck. Ja, ik wist wel dat ge komen zoudt.

— En men heeft u durven binden... een vrijen, Brugschen poorter als een moordenaar geboeid! barstte de beenhouwer los. Wraak, vraak, over die schandelijke vernedering! Smeden, komt hier, beenhouwers treedt nader! Volk van Brugge aanschouwt hoe men uw leiders behandelt!

En als een donderslag rolde het voort, langs gangen en trappen tot op den Burg:

— De dekens zijn met ketenen geboeid...

De vijlen knarsten over het ijzer en in weinigen tijd waren de gevangenen vrij. De Coninck drukte innig Breydels hand.

De gansche stad was nu in beroering. De klokken stormden.

— Naar 't schepenhuis! klonk donderend Breydels stem. De Leliaarts moeten de straf ondergaan, welke ze op onze gezellen willen toepassen. Laten wij die verraders en rechtschenders naar de kelders sleuren en in boeien slaan!

Maar de schepenen waren gevlucht.

Pieter De Coninck verscheen dan vóór een raam.

— Vrienden! riep hij, wij danken u voor uw hulp. Ge hebt getoond, dat 't Vlaamsche bloed,

't Klauwaarts bloed, nog altijd door uw aderen bruischt. Uw wil is thans vervuld: wij zijn vrij. Keert nu rustig naar huis! Weigert den tol te betalen, blijft nu kalm, evenwel u steeds gereed houdende iedere onrechtvaardige daad van het stadsbestuur te verhinderen.

Nog andere hoofdmannen maanden de menigte tot vrede aan. Het volk luisterde naar den wijzen raad.

— Vriend Pieter, mijn bloed kookt nog; ik zou zoo gaarne de heeren schepenen met den laffen Jan van Ghistele naar het Steen voeren, maar natuurlijk, gij hebt altijd gelijk, daarom onderwerp ik mij, zei Breydel.

Een uur later was de rust in Brugge teruggekeerd. Maar 't vuur smeulde onder de assche. Bij de eerste aanblazing zou het oplaaien.

V.

Chatillon, de landvoogd, verbleef te Wynendale. Hij kwam met soldeniers naar Brugge.

Jan Breydel, Pieter De Coninck en andere dekens en veel Klauwaarts hadden de stad verlaten. Ze zouden zich niet laten vangen.

Flip, Breydels knecht, bespiedde 's avonds de Franschen aan de poort.

— Hier is een oproermaker, riep een man tot de Franschen.

't Was Hein, de spion, die Flip kende. Maar Flip sloeg hem neer en vluchtte in de duisternis weg. Wat verder stonden wagens met vaten wijn voor het Fransche leger. Flip klom op een wagen. Hein vond hem niet.

Flip stootte met den voet tegen een vat. Het klonk hol. Zou er daar geen wijn in zijn? Flip onderzocht het. De tonnen waren gevuld met koor-den en stroppen.

— Ha, morgen wil Chatillon veel Vlamingen ophangen, dacht Flip. Maar ik zal het volk waarschuwen.

Hij zorgde, dat het nieuws bekend werd. En bij de Bruggelingen veranderde de angst in moed.

— Ik ga de dekens waarschuwen, zei Flip.

Hij wist waar Jan Breydel en Pieter De Coninck aan 't Zwin, bij Damme, waren. Nog andere burgers verlieten de stad. Breydel en De Coninck besloten Brugge van de Franschen te bevrijden. Ze riepen alle bannelingen op en ook veel boeren. en eer het licht was, stonden 7.000 Klauwaarts voor Brugge.

In de stad verwachtten de burgers hen. Ze openden de poorten. Zoo kwamen de Klauwaarts binnen. Ze bestormden de huizen, waar Franschen waren. En de Brugsche Metten begonnen. Alle Franschen werden gedood. Sommigen rie-

pen dat ze Vlamingen waren.

— Zeg « schild en vriend! » klonk het dan.

Een Franschman spreekt die woorden uit als « sjielt en frient ». En zoo verraadde hij zich. O, het ging den 18en Meidag 1302 wreed te Brugge toe.

Flip zocht dien dag ook oude kennissen. Met Arnold, Breydels neef, ontmoette hij Hein.

— Ha, de spion! schreeuwe Flip. Die lage verspieder mag niet ontsnappen!

Hein sprong in een gracht. Geen gevaar duchtende, wierp Flip zich ook in den gracht. Met zijn bijl tusschen de tanden zwom hij den vluchteling achterna. Maar Hein scheen beter in 't water thuis dan de beenhouwer. Met eenige sterke slagen bereikte de verrader den anderen oever. Hij nam een zwaren steen op en slingerde dien naar zijn vervolger. Dan verdween hij, een helschen schaterlach uitstootende.

Flip was gezonken, boven hem kleurde het water zich rood.

— Mijn goede vriend! kreet Arnold, thans ook in de vliet springende.

Hij kwam boven met Flip in zijn armen. Daar Breydel's neef uitmuntend de zwemkunst verstond, gelukte hij er in den bewusteloozen makker aan land te brengen.

De steen van den verwenschten strandlooper

had zijn doel niet gemist. Flip droeg een vreeselijke wonde op den kruin van zijn hoofd. Zijn eigen bloed mengde zich met dat van den verslagen vijand. Arnold legde zijn vriend in een huis te bed.

Flip kwam bij kennis. Hij zou na wat rust wel genezen. Hein was dus ontsnapt. Hij moest naar een edelsmans woning. Daar was de heer van Syssele verborgen. Hein wilde bij hem zijn. Maar tot zijn verbazing trof hij daar ook du Chatillon, den landvoogd, aan.

— Hein, ge zult ons helpen, zei de heer van Syssele. Als 't avond is, vluchten we. Ge moet den landvoogd buiten de stad brengen. En wij gaan dan naar de hoeve van Wauters.

Welk een schrikkelijke dag voor allen, die zich in het gebouw bevonden! Du Chatillon kende noch rust, noch duur. Nu was hij in dit vertrek, dan in een ander.

Tegen den middag bestormden de Klauwaarts het huis. De edelen sidderden. De eigenaar der woning trok zijn gasten mee naar een bovenkamer. Hij drukte op een verborgen veer. Een paneel in den wand schoof weg. Een klein geheim vertrekje vertoonde zich. De Franschen zochten er een wijkplaats. Hein volgde hen. Het paneel werd teruggeschoven. 't Was meer dan tijd. Eenige oogenblikken later snelden de Klauwaarts

de bovenverdieping op. Ze raasden van hevige teleurstelling.

— Gevlucht, ontsnapt! riepen de vlamingen, weer de trap afdalende.

De Fransche landvoogd was doodsbleek. Zijn leven had aan een zijden draadje gehangen.

De trotsche edelman weende van woede. Ha! hij de vertrouweling, de oom van Frankrijks vorstinne, hij had zich moeten verschuilen voor laaggeboren ambachtslieden... voor dorpers en laten, want zoo beschouwde de tiran het Brugsche volk!

Eindelijk werd het avond. Nog waagden de edelen zich niet naar buiten. Rond tien uur besloten ze de vlucht te beproeven. Du Chatillon vermomde zich in het gewaad van een geestelijke. Zijn page bracht een opgetuigd paard voor. De heer van Syssele ook besteeg een ros, evenals nog enkele getrouwen. Hein geleidde den kleinen stoet naar de Smedepoort.

— Willen we door de poort gaan? vroeg de spion. Niemand kan ons herkennen.

— Hoe later op den avond, hoe schooner volk! gekte een schildwacht, nader tredende.

— Wil ik den schildwacht neerslaan? fluisterde de page van den landvoogd.

De schildwacht verstond die woorden, ten min-

ste toen, dat ze in het Fransch uitgesproken werden.

— Bij mijn patroon, 't zijn Fransche heeren! zei de schildwacht. Heil kameraden, hier zijn kerels die geen Schild en Vriend kunnen zeggen.

— We zijn ontdekt! kreet Chatillon verschrikt. Vooruit! waar is onze gids?

Hein had reeds het hazenpad gekozen. De verschrikte edelen spoorden hun paarden aan. De dieren steigerden... schoten dan wild weg... en stortten zich in de gracht.

— Help, ik verdrink! klonk een snijdende angstkreet luid boven 't getier der Klauwaarts en 't geplons der zwemmende ossen.

De page zonk in de diepte. Hij, de minst schuldige, liet zijn jong leven in Brugge's vestingsgracht. De anderen bereikten veilig den overkant. Doornat renden zij in den koelen nacht Kortrijkwaarts. Welk een schandelijke vernederende aftocht voor Jacob van Chatillon, die nog den vorigen avond aan een feestmaal pochte, dat hij de oproerige Vlamingen aan galgen hangen zou!

Hein zwierf den ganschen nacht door de akelige stede, waar bij 't licht van lantaarnen, de lijken der Franschen verzameld werden. Om geen achterdocht te wekken, leende de schurk zijn hulp bij den gruwelijken arbeid. 's Morgens verliet hij

Brugge, om naar de kust terug te trekken.

Brugge was van de Franschen en Leliaarts bevrijd. Pieter De Coninck, Jan Breydel en de andere hoofdmannen begrepen wel, dat er nog meer strijd zou gevoerd worden. Ze richtten een leger in van burgers en boeren en zouden nu overal de Fransche sterkten vernielen.

Flip genas, en evenals Arnold, zou hij soldaat worden in het Vlaamsche leger.

Jacob van Chatillon zorgde dat het kasteel van Kortrijk, van levensmiddelen en krijgsvoorraad voorzien werd. En hij zelf vertrok naar Rijssel om een leger te verzamelen.

In het volgend boekje zullen we vertellen, hoe de slag der Gulden Sporen geleverd werd.

E I N D E.

LODEWIJK VAN BERCHEN

De uitvinder van 't Diamantslijpen.

Tot het jaar 1476 kon men den diamant niet slijpen, hij werd gepolijst gedragen.

Lodewijk van Berchen woonde in de 15e eeuw te Brugge, toen de rijke handelsstad. Zijn vader bestemde hem tot de wetenschap en zond zijn

zoon naar de hoogeschool van Parijs, welke zeer vermaard was.

Maar Lodewijk leerde er niet goed. Toch kon men hem niet lui noemen. Neen, hij nam allerlei proefnemingen en scheen vooral in de edele steenen veel belang te stellen. Zocht hij misschien naar de kunst goud te maken, gelijk toen zooveelen deden?

Vader Van Berchen riep zijn zoon uit Parijs terug, en liet hem thuis maar doen. Lodewijk gebruikte al zijn tijd voor proefnemingen, welke, naar hij hoopte, moesten leiden tot de uitvinding van het diamantslijpen. En eindelijk slaagde hij!

Eerst wreef hij twee diamanten tegen elkander. Het poeder dat hij hierdoor verkreeg, smeerde hij op een molen en door dezen te draaien en den diamant tegen het poeder te houden, kon hij hem slijpen, dus was het op dezelfde manier als men nog diamant slijpt.

Het geslacht van Bourgondië, dat ook over Vlaanderen heerschte, hield van praal en pracht, en tot in den vreemde sprak men over al de schatten aan het hof verzameld. Geen wonder, dat Karel de Stoute, een hertog uit dat geslacht, veel belang stelde in Van Berchen's uitvinding. Hij gaf dezen drie diamanten om ze te slijpen. De vorst beloonde de jonkman rijkelijk voor het uitmuntend verricht werk.

Het weelderig werk van den hertog werd door de edelen en zelfs door rijke burgers gevolgd. Ieder hunkerde naar edelsteenen en juweelen. De diamantslijperijen bloeiden te Brugge, dat tevens de marktplaats was van geheel Europa, daar er scheepvaart was op de diepe en veilige zeegolf, het Zwyn.

Maar 't Zwyn verzandde. En burgeroorlog ook verdreef de handelaars, waarvan de meesten zich in de opkomende Scheldestad Antwerpen vestigden.

Ook de diamantslijperij verhuisde derwaarts.

Wat Brugge eens was, werd Antwerpen nu: de drukke koopstad, de woonplaats van handelaars, rijker dan koningen.

Ook te Antwerpen heerschte de weelde, en kon de diamantslijperij bloeien.

Toen kwam de Spaansche tijd met al zijn gruwel en wreedheden.

Gelijk vroeger Brugge, werd ook Antwerpen nu door de kooplieden verlaten, die naar veiliger streken trokken. In 1585 werd Antwerpen door den hertog van Parma ingenomen en toen in 1648 de Hollanders de sluiting der Schelde bekwamen, was de weleer zoo rijke plaats doodsch en verlaten.

In Holland woonden nu de rijke kooplieden.

De diamantslijperij was dan te Amsterdam ge-

vestigd. Na 1830 ontstonden ook te Antwerpen weer dergelijke inrichtingen, en Amsterdam en Antwerpen zijn voor het bedrijf de voornaamste steden der wereld.

Nu ontwikkelde de diamantslijperij zich ook elders in België, vooral in den omtrek van Antwerpen en in de Kempen.

De groote diamantbeurs wordt in Antwerpen gehouden. De diamantclub beschikt over een ruim en prachtig gebuow in de Pelikaanstraat nabij de Middenstatie.

Antwerpen bezit groote, welingerichte slijperijen en duizenden burgers verdienen er een ruim stuk brood, als kliever, snijder, versteller of slijper.

Evenals elken handel schommelt ook die van de diamant op en neer. Er zijn gunstige en ongunstige tijden, soms overtreft de vraag 't aanbod, soms is het omgekeerd. En allerlei omstandigheden te verschillend om hier nader besproken te worden, oefenen hun invloed uit.

Groote kapitalen worden door den diamant-handel vereischt en de kooplieden kunnen belangrijke verliezen lijden; 't is waarlijk een moeilijke en gevaarlijke handel.

Te Antwerpen ziet men op den hoek van de Leys- en de Jesusstraat, in den gevel van een huis een beeld van Lodewijk van Berchen.
